

این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این
گزارش تخصصی با قیمت فقط سه هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان

مراجعه کنید .
www.asemankafinet.ir

گزارش تخصصی اموزگار و دبیر :

حل مشکل کم رویی و عدم اعتماد به نفس دانش آموز طلاق با

استفاده از روش های مناسب

**این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این
گزارش تخصصی با قیمت فقط سه هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان
مراجعه کنید .**

www.asemankafinet.ir

چکیده

با آغاز دوران مدرسه، کودکان ابعاد جدیدی از شخصیت خویش را آشکار می سازند و ناخودآگاه می کوشند و رفتارهای فردیشان را ثبت کنند. «اعتماد به نفس» نه تنها یکی از نیازهای شخصیتی کودکان، که بعد جدیدی از رفتارهای اجتماعی آن هاست؛ به طوری که کودکان بدون آن ناتوان از ادامه‌ی راه و زندگی در اجتماع خواهند شد. کودکانی که اعتماد به نفس بالائی دارند، میل به تجربه کردن و آزموندن موقعیت‌ها و موفقیت‌های اجتماعی- تحصیلی است. آما آن‌هایی که اعتماد به نفس پایین تری دارند، هیچ گاه به برقراری ارتباط با دیگران و کسب امتیازات اجتماعی- تحصیلی نمی‌اندیشند.

یکی از دلایل عدم یادگیری در کودکان ضعف در اعتمادبه نفس است و این رابطه مستقیمی با چگونگی نگرش فرد نسبت به خود دارد درمان آن بدون توجه به اصول و روش‌های تقویت اعتمادبه نفس انجام نمی پذیرد . از مهم‌ترین عوارض عدم اعتماد به نفس کم رویی می‌باشد .

در سال تحصیلی ۱۳۹۶ - ۱۳۹۷ وقتی مشاهده کردیم که یکی از دانش آموزان مان در فعالیت‌های داوطلبانه شرکت نمی‌کند ، کند نویس ، حواس پرت ، در نوشتن استرس دارد . و کمتر سعی می‌کند در فعالیت‌های کلاسی و فعالیت‌های گروهی شرکت نماید . بعد از تجزیه و تحلیل اطلاعات ، با راهکارهای همچون تشویق ، دادن مسئولیت به اوی ، کاهش وابستگی به پدر و مادر بزرگش و در نظر گرفتن توانائی هایش ، اعتماد به نفس دانش آموز را تقویت و مشکل کم روئی را در اوی برطرف نماییم .

نکات کلیدی

دانش آموز – اعتماد به نفس – کم روئی – طلاق – راهکارها

**این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این
گزارش تخصصی با قیمت فقط سه هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان
مراجعه کنید .**

www.asemankafinet.ir

فهرست مطالب

عنوان.....	صفحه
۱.....	فصل اول : تشخیص
۲.....	۱-۱ مقدمه
۳.....	۲-۱ توصیف موضوع
۴.....	۳-۱ بیان مساله
۵.....	۴-۱ راه حل احتمالی
۵.....	۵-۱ اهداف تحقیق
۵.....	هدف اصلی :
۵.....	اهداف جزئی :
۵.....	۶-۱ سوالات تحقیق
۶.....	۷-۱ فرضیه های تحقیق
۶.....	مقایسه با وضع مطلوب :
۶.....	۸-۱ جمع آوری اطلاعات
۶.....	۸-۱ مشاهده رفتار دانش آموز در کلاس
۷.....	۸-۲ مصاحبه با مدیر و سایر همکاران مدرسه

**این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این
گزارش تخصصی با قیمت فقط سه هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان**

مراجعه کنید .

www.asemankafinet.ir

۷.....	۳-۸-۱ مصاحبه با پدر آرین
۸.....	۴-۸-۱ استفاده از منابع کتابخانه ای و مقالات :
۱۰	۹-۱ تجزیه و تحلیل داده ها و اطلاعات جمع آوری شده
۱۲	فصل دوم : اجرا
۱۲.....	۱-۲ تفکر و جستجو برای یافتن راه حل های مناسب
۱۳.....	۲-۲ دلایل انتخاب راه حل :
۱۴.....	۳-۲ اجرای راه حل ها با ذکر جزئیات
۱۷.....	فصل سوم : ارزیابی و نتیجه گیری
۱۷.....	۱-۳ ارزیابی بعد از اجرا (نقاط قوت)
۱۹.....	۲-۳ بررسی میزان اعتبار راه حل های انجام شده
۱۹.....	۳-۳ نقاط ضعف :
۱۹.....	۴-۳ نتیجه گیری:
۲۱.....	پیشنهادات
۲۴.....	فهرست منابع
۲۵.....	ضمائیم و پیوست ها :
۲۵.....	عکس های دانش آموز در حین اجرای راه حل ها :

این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این
گزارش تخصصی با قیمت فقط سه هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان

مراجعه کنید .
www.asemankafinet.ir

www.asemankafinet.ir

فصل اول : تشخیص

www.asemankafifnet.ir

اعتماد به نفس واقعی زائیده‌ی تعهد فرد به خویشتن است: این تعهد که هر آنچه لازم باشد، انجام خواهد داد تا به خواسته او نیازهایش برسد. فردی که فاقد اعتماد به نفس است، عادت کرده است که در مقابل دیگران اختیار و اراده‌ای از خود نداشته باشد و هر تقاضایی را اجابت نماید. به عبارت دیگر حالت خود نگهداری، امتناع و «نه گفتن» به درخواست دیگران در او ضعیف شده است

در ضمن نداشتن اعتماد به نفس موجب فلجه شدن فکر و روح فرد می‌شود، زبون و بیچاره و ناتوان، از خود مأیوس می‌شود و همراه احساس حقارت می‌کند. باید توجه داشت که اعتماد به نفس انواع مختلفی دارد که شامل: ۱- اعتماد به نفس رفتاری - ۲- احساسی و عاطفی - ۳- روحی و معنوی می‌شود. به منظور آنکه شخص، اقتدار لازم را به دست آورد و رضایت و غنایی که استحقاقش را دارد، تجربه کند، به هر سه نوع اعتماد به نفس نیاز دارد.

خانواده اولین پایه گذار شخصیت و ارزش‌های فکری است که نقش مهمی در تعیین سرنوشت، سبک و خط مشی آینده‌ی فرد دارد.

هیچ کس در خانواده از تأثیرات نامطلوب طلاق گریزی ندارد. طلاق و جدایی والدین پدیده‌ای ناخواهایند و نامطلوب است که غالباً پس از یک دوره کشمکش و درگیری‌های شدید خانوادگی به وقوع می‌پیوندد. علاوه بر فشارهای روانی که در پی کشمکش‌های فراینده‌ی والدین طلاق بر کودک تحمیل می‌گردد، فشارهای روانی دیگری نیز به عنوان پیامدهای جانبی طلاق وجود دارد که گاه مجموع این فشارها می‌تواند کودک را به مرز بیماری‌های اعصاب و روان، ناهنجاری‌های رفتاری، ناسازگاری‌های اجتماعی و عاطفی نیز بکشاند. اولین سال‌های طلاق پرتنش ترین سال برای والدین است، زیرا با بسیاری از مشکلات تازه و دشواری‌های مربوط به امور مالی و خانوادگی مواجه اند. (حجازی، ص ۳۳) اکثر اوقات در چنین شرایطی خود پنده‌اره‌ی والدین دچار تزلزل می‌شود و احساس اضطراب، افسردگی، خشم، طردشده‌گی و ناتوانی و بی‌کفایتی در برقراری روابط پر معنا به وجود می‌آید. این احساسات همانند امواجی حریم روانی و

عاطفی کودک را متأثر می سازد و کودک علاوه بر شرایط جدید والدین ، ناچار به تحمل پدیده های جانبی طلاق نیز خواهد بود. (حجازی ، ص ۳۴)

۱- توصیف موضوع:

در سال تحصیلی ۹۵-۹۶ با دانش آموزی به نام آرین در مدرسه برخورد کردیم در کلاس ما از همان اوایل توجه ما را به خود جلب کرد . این دانش آموز آرین نام داشت که کم حرفی و بی توجهی او در کلاس نظر ما را به خود معطوف نمود . بنابراین تصمیم گرفتیم تا این مشکل را بررسی و مشکل را حل نمائیم .

آرین دانش آموزی کم رو بود که در فعالیت های گروهی کمتر شرکت می نمود، آرین در کلاس خیلی آرام و همیشه در حال چروت زدن بود . حوصله نوشتن مشق یا تکلیف در کلاس را نداشت. بسیار کند نویس بود ، در هنگام املا به پشت سر خود نگاه میکرد ، و اصلاً مسئولیت پذیر نبود و خودش را از فعالیت های کلاس کنار می کشید. او که از لحاظ درسی نسبتا خوب است اما گوشه نشین و ساكت و ارتباط اجتماعی با دیگر دانش آموزان ندارد . او از نظر ما کمرو است از عزت نفس پایینی برخوردار است . خیلی زود با چند سوال گیج می شود ، خیلی زود می ترسد و در برخورد با دیگر دانش آموزان اصلاً " صحبت نمی کند . به این دلیل که در این مدرسه کسی به عنوان مشاور وجود ندارد بر آن شدم که با مطالعه و کنجکاوی خود در مورد این دانش آموز بررسی کنیم . بیشتر اوقات احساس خستگی ، اضطراب و نالمیدی می کرد و وابستگی شدید به پدر داشت. بعد از یک تحقیق ساده متوجه شدیم او فرزند طلاق است و سال هاست با پدر خود زندگی می کند . با این شرایطی که در این دانش آموز دیدیم تصمیم گرفتیم حس اعتماد به نفس او را بالا ببریم تا شاید مشکلات کم رویی او به نحوی برطرف شود .

۳- ۱ بیان مساله

مساله عزت نفس و خودارزشی از اساسی ترین عوامل در رشد مطلوب شخصیت کودکان و نوجوانان است و عدم این عزت نفس سبب کمرویی شده عامل عمدۀ عقب ماندگی و شکست و ناکامی در مراحل مختلف زندگی به شمار می‌رود.

هر کسی ممکن است با موقعیت‌های ناخواسته و ناخوشایندی روبرو شود و نتواند با آنها مقابله کند و واکنش مناسبی از خود نشان دهد.

(شارتیه، براتیه، ترجمه هوشیار، رزم آرا، ۱۳۶۹، کمرویی و راههای درمان آن - انتشارات سپنچ) کمرویی به عنوان یک نقیصه جدی در زندگی فردی و اجتماعی است در هر جامعه درصد قابل توجهی از کودکان و نوجوانان و بزرگ‌سالان با این اختلال رفتاری و عامل باز دارنده رشد شخصیت اجتماعی مواجه هستند. جامعه ما نیاز مند انسانهایی پویا، کوشا، هوشمند و خلاق و متعهد و مسئولیت‌پذیر است بنابر این اساسی ترین آفات رشد متعدد در خانواده‌ها می‌تواند در جامعه اسلامی فرگیر شود، بدون تردید اختلال کمرویی قابل پیشگیری و درمان است. (افروز ۱۳۷۹ روانشناسی کمرویی و روش‌های درمان - نشرفرهنگ اسلامی)

اهمیت موضوع در این است که، چون دانش آموزان دوره ابتدایی در سنین حساس و بحرانی بلوغ قرار دارند، اگر این اختلال رفتاری در این مقطع سنی مورد توجه و سپس درمان نگیرد، سبب یافتن هویت و جایگاه فرد در جامعه و در سنین بالاتر خواهد شد.

اگر نتایج این تحقیق به گونه‌ای باشد که بتواند رهمنوونهای مفیدی به معلمین در این زمینه ارائه دهد شاید کمکی باشد در جهت مبارزه با عدم اعتماد به نفس دانش آموزان در مدارس.

با گفته‌های بالا بعد از دیدن مشکل دانش آموز طلاق تصمیم گرفتیم بصورت جدی این مساله را پیگیری و با راه حل‌هایی آن را برطرف سازیم.

۴-۱ راه حل احتمالی

بس از انکه مدت ها بود به این دانش آموز فکر می کردیم که چگونه مشکل کمرویی او را حل نماییم. اولین احتمال مشکل والدین طلاق دانش آموز بود که باعث شده بود دچار کم رویی و عدم اعتماد به نفس شود، پس می توان با محبت زیاد و تشویق و کمک گرفتن از پدر وی این مشکل را حل کرد.

۴-۲ هدف تحقیق

هدف اصلی:

افزایش عدم اعتماد و حل مشکل کم رویی دانش آموز طلاق

اهداف جزئی:

۱- شناخت علل و عواملی که در گوشه گیری و عدم اعتماد به نفس دانش آموز مورد نظر در کلاس مؤثرند. و کوشش در جهت حل مشکلات این دانش آموز

۲- توجه به دانش آموز مورد نظر از جانب پدر و معلم و جلوگیری از عواقب بعدی این اختلال رفتاری.

۳- کمک به دانش آموز مورد نظر و تلاش برای اجتماعی شدن و کشف استعداد و توانایی های بالقوه آن ها و ایجاد روحیه مشارکت و تعامل اجتماعی در آنان.

۴- ۱ سوالات تحقیق

۱- معلم تا چه میزان می تواند در اعتماد به نفس دانش آموزان مؤثر واقع شود؟

۲- تشکیل گروه های کوچک درسی در کلاس تا چه میزان در اعتماد به نفس و کم روئی تأثیر دارد؟

۳- دادن مسئولیت به دانش آموز که اعتماد به نفس کافی ندارد تا چه میزان در برطرف کردن آن ها مؤثر است؟

۴- تشویق کارهای مثبت دانش آموزان تا چه اندازه در افزایش اعتماد به نفس و کم روئی آنها مؤثر است؟

۷-۱ فرضیه های تحقیق

- ۱- معلم در اعتماد به نفس دانش آموزان تأثیر زیادی دارد و نقش مهمی ایفا می کند .
- ۲- تشکیل گروه های کوچک درسی در اعتماد به نفس دانش آموزان بسیار مؤثر است.
- ۳- دادن مسئولیت به دانش آموزان در اجتماعی کردن آنان تأثیر دارد.
- ۴- تشویق کارهای مثبت دانش آموزان ، در اعتماد به نفس آن ها تأثیر زیادی دارد.

مقایسه با وضع مطلوب :

در مقایسه با وضع مطلوب بایستی اعتماد به نفس دانش آموز طلاق افزایش و مشکل کم رویی او حل شود .

۱-۱ جمع آوری اطلاعات

با توجه به اطلاعات جمع آوری شده از کتاب ، مجله ، سایت های اینترنتی و ... برای گرد آوری شواهد لازم جهت تشخیص مسئله اقدامات زیر را انجام دادم :

۱-۸-۱ مشاهده رفتار دانش آموز در کلاس

در مشاهده رفتار آرین در کلاس متوجه شدیم :

الف - کندنوسیس استرس زیاد . توی راه رفتن خیلی احتیاط می کنه .. مثل کودک دویاسه ساله راه میره .

ب - مدام در هنگام نوشتن تکالیف به پشت سر خود نگاه می کند .

ج - تکالیف کتاب کاروریاضی در کلاس انجام نمیشده . اگر یک تکلیف را نتواند انجام دهد دیگر بعد آن هیچ تکلیفی انجام نمی دهد . روحانی بسیار خوب .

و - در نقاشی کردن و هر کاری که می خودانجام بده باید پرسه ، خوبه یانه ، درسته یانه ، تا جواب ندهم کاری

انجام نمیده

۵ - اگر سوالی در حین تدریس در کلاس برایش پیش می آید خودش سوالش را مطرح نکرده و گاهی اوقات از دوستش می خواهد که سوال او را مطرح کند. در کلاس تنها با یک نفر که کنارش می نشیند صحبت می کند. در بحث های گروهی و کلاسی و پرسش و پاسخ در کلاس هیچ زمانی داوطلب نیست و تنها زمانی که از او خواسته می شود برای پاسخ گویی شفاهی در جلوی کلاس حاضر شود بسیار مضطرب و رنگ پریده حاضر می شود و قادر نیست به طور کامل به سوالات پاسخ دهد.

۲-۸-۱ مصاحبه با مدیر و سایر همکاران مدرسه

در صحبتی که با مدیر مدرسه راجع به آرین داشتیم، ایشان نیز به این موضوع اشاره کردند که آرین برای شرکت در هیچ یک از فعالیت های پرورشی و مسابقات مختلف فرهنگی - هنری و ورزشی مدرسه داوطلب نیست. حتی زمانی که مسئولیتی به صورت اجباری به او واگذار می شود قادر به انجام درست آن نیست چون نمی تواند با سایر دانش آموزان ارتباط موثر و خوبی داشته باشد. بیشتر اوقات زنگ تفریح در حیاط فقط با یکی از هم کلاسی هایش دیده می شود. زمانی که با او کاری دارم واز او می خواهم به دفتر مدرسه مراجعه کند، پشت در دفتر ایستاده و جرات وارد شدن به داخل را ندارد.

۲-۸-۲ مصاحبه با پدر آرین

در تماس تلفنی از پدر آرین خواستیم به مدرسه مراجعه کند تا با وی صحبتی داشته باشم. بعد از مطرح کردن مشکل آرین در کلاس و مدرسه از پدرش خواستیم تا کمی راجع به رفتار آرین در منزل و نحوه برقراری ارتباط او با سایر اعضای خانواده و فامیل صحبت کند.

طبق گفته های پدرش، آرین در منزل نیز پسری بسیار آرام بوده، خیلی کم با پدرش صحبت می کند و مسائل و مشکلاتش را به ندرت در منزل مطرح می کند. پدر وی بیان می کند بیشتر مشکلات فرزندش از زمانی بوجود آمد که از مادرش طلاق گرفتم و جداگانه زندگی می کنیم. در این مدت مسئولیت وی با مادر بزرگش است. او در مهمنانی های خانوادگی اغلب شرکت نکرده و یا در صورت شرکت بسیار آرام و

ساکت نشسته و با کسی صحبت نمی کند. در هنگام حضور مهمان در منزل نیز بیشتر وقت را در اتاق خود گذرانده و از حضور در جمع مهمان‌ها خودداری می کند.

۴-۸-۱ استفاده از منابع کتابخانه‌ای و مقالات :

برای اینکه بیشتر با این مشکل اشنا شویم مقالاتی در این مورد مطالعه کردیم که خلاصه آن را در زیر می‌آورم:

۱- نیسی (۱۳۶۴) در پایان نامه کارشناسی ارشد خود با عنوان «اثرات اعتماد به نفس بر عملکرد دانش آموزان دختر و پسر سال اول تا سوم دبیرستان» به این نتیجه دست یافت که افزایش و کاهش اعتماد به نفس دانش آموزان دختر و پسر باعث افزایش و کاهش عملکرد آن‌ها شده است و بین اعتماد به نفس و عملکرد تحصیلی دانش آموزان دختر و پسر همبستگی وجود دارد.

۲- خیّر (۱۳۶۷) در تحقیق خود که درباره ۴۳۹ نفر از دانش آموزان دوره ابتدایی که به دو گروه موفق (۲۱۲ نفر) و ناموفق (۲۲۷ نفر) تقسیم شده بودند، دریافت که بین خودپنداری که بین خودپنداری و گرایش شغلی دانش آموزان همبستگی معنی داری وجود دارد. بدین گونه که دانش آموزان ناموفق در تحصیل به دلیل عدم موفقیت یک خودپنداری منفی را در خود شکل می‌هند و احتمالاً به همین دلیل شغل‌های «پایین تر» را انتخاب می‌کنند.

۳- پورشافعی (۱۳۷۰) در پایان نامه کارشناسی ارشد خود با عنوان «بررسی رابطه اعتماد به نفس با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر و پسر سال سوم متوسطه شهرستان قاین» ۱۶۰ نفر در سه رشته تحصیلی فرهنگ و ادب، ریاضی و علوم تجربی را به روش تصادفی طبقه‌ای، برگزید و از سیاهه^۱ اعتماد به نفسکوپر اسمیت برای سنجش اعتماد به نفس آزمودنی‌ها استفاده نمود و نیز معدل دانش آموزان به عنوان شاخص پیشرفت تحصیلی آنان درنظر گرفته شد. او با استفاده از همبستگی پیرسون به این نتایج دست یافت که بین میزان اعتماد به نفس دانش آموزان دختر و پسر از نظر آماری تفاوت معنا داری وجود ندارد. در مورد رابطه بین اعتماد به نفس با پیشرفت تحصیلی، با محاسبه روش همبستگی پیرسون ضریب به دست آمده برای

آزمودنی های پسر ۰/۴۶ و برای دختران ۰/۴۹ بود که با مقایسه این ضریب با مقدادیر بحرانی ضریب گشتاوری پیرسون، از نظر آماری، معنادار بود. همچنین نتایج آزمون خی دو، با احتمال ۱/۰ نیز از این فرض را تایید نمود. بنابراین نتیجه گرفته شده بیانگر این است که میان اعتماد به نفس دانش آموزان و پیشرفت تحصیلی آنان همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد و افرادی که اعتماد به نفس بالاتری دارند، از نظر میزان پیشرفت در تحصیل نیز در رتبه بالاتری قرار می گیرند.

۴- بیانگرد(۱۳۷۰) در پایان نامه کارشناسی ارشد خود با عنوان «بررسی رابطه بین مفاهیم منبع کنترل، اعتماد به نفس و پیشرفت تحصیلی پسران سال سوم دبیرستان های تهران در سال ۶۹-۷۰» از بین دانش آموزان پسر کلاس سوم دبیرستان در سه منطقه ۱۷، ۱۱، ۴ آموزش و پرورش تهران و در هر منطقه نیز از هر سه رشته ریاضی فیزیک، علوم تجربی و اقتصاد، ۲۳۰ نفر را به شیوه تصادفی انتخاب نمود و از مقیاس کنترل درونی و بیرونی راتر و پرسشنامه اعتماد به نفسکوپر اسمیت برای سنجش منبع کنترل و اعتماد به نفس استفاده نمود و از معدل نمرات ثلث اول و دوم دانش آموزان در کلیه دروس سال تحصیلی ۶۹-۷۰ برای سنجش پیشرفت تحصیلی استفاده کرد. پس از محاسبه همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیره به این نتایج دست یافت: بین منبع کنترل، اعتماد به نفس و پیشرفت تحصیلی از نظر آماری همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد. بین منبع کنترل و اعتماد به نفس از نظر آماری همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد. بین منبع کنترل و پیشرفت تحصیلی و نیز بین اعتماد به نفس و پیشرفت تحصیلی از نظر آماری همبستگی مثبت و معناداری بدست آمد. ۵- احسانی (۱۳۷۱) در پژوهشی که تحت عنوان «بررسی رابطه اعتماد به نفس و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان» انجام داد، ملاحظه نمود که بین میزان اعتماد به نفس دانش آموزان دختر و پسر تفاوت معناداری وجود ندارد. اما دانش آموزانی که سابقه مردودی داشتند از اعتماد به نفس کمتری نسبت به دانش آموزانی که سابقه مردودی نداشتند، برخوردار بودند.

۶- در تحقیقی، فلسفی نژاد (۱۳۷۱)، نتیجه گیری کرد که تأثیر اعتماد به نفس در سازگاری با محیط کلاس بدون توجه به جنسیت آزمودنی ها از نظر آماری معنادار است. اما هیچ گونه اثر متقابل بین اعتماد به نفس و جنسیت مشاهده نگردید. و در ضمن تفاوت معناداری بین اعتماد به نفس پسران و دختران مشاهده نشد.

۷- پور الصنایع (۱۳۷۱)، به منظور بررسی و مقایسه رابطه اعتماد به نفس دردانش آموزان دختر موفق و پیشرفت تحصیلی آنها در دو پایگاه اقتصادی بالا و پایین، پژوهشی را به انجام رساند و دریافت که بین اعتماد به نفس و پیشرفت تحصیلی همبستگی معناداری وجود دارد.

۸- بخشی (۱۳۷۲)، با تحقیقی که تحت عنوان «بررسی ارتباط بین اعتماد به نفس و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر» به انجام رساند، نشان داد که بین نمرات اعتماد به نفس و معدل درسی آزمودنی ها همبستگی در حد ۰/۲ وجود دارد.

۹- ارسطوبی ایرانی (۱۳۷۲) در پژوهش خود تحت عنوان «بررسی ارتباط خودپنداره با جنسیت و پیشرفت تحصیلی» به این نتیجه رسید که بین میزان خود پنداری دختران و پسران تفاوت معناداری وجود دارد و خودپنداری دانش آموزان دختر و پسر موفق بیشتر از میزان خودپنداره دانش آموزان دختر و پسر ناموفق است و بین میزان خودپنداری دانش آموزان پسر موفق و دختر موفق تفاوت معناداری وجود ندارد.

۱۰- ترخان (۱۳۷۲) دو گروه ۱۰۰ نفری از دانش آموزان عادی و تیز هوش پسر سال اول شهر تهران را بررسی نمود و به این نتیجه رسید که اعتماد به نفس و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تیزهوش بالاتر از دانش آموزان عادی است و نیز جهت پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان به ترتیب اعتماد به نفس وسیس موضع نظارت اهمیت دارند.

۱- تجزیه و تحلیل داده ها و اطلاعات جمع آوری شده

باتوجه به اطلاعات جمع آوری شده در رابطه با علل عدم اعتماد به نفس و مشاهده رفتار آرین در کلاس و مصاحبه ای که با پدر آرین داشتیم متوجه شدم از مهم ترین دلایل عدم اعتماد به نفس آرین در کلاس می توان به موارد زیر اشاره کرد:

- آرام و کم حرف بودن مادر آرین با توجه به صحبت خودش

- جدا شدن پدر و مادر از هم و دوری دانش آموز از محبت های مادری

-عدم ارتباط صمیمی و دوستانه پدر با فرزند در منزل و آگاه نبودن از مسایل و مشکلات روزمره آنان.

-اعتماد به نفس پایین آرین و دست کم گرفتن خود در مقابل سایرین.

معاشرت و رفت و آمد کم خانواده آرین با فامیل و دوستان و آشنایان

www.asemankafinet.ir

فصل دوم : اجرا

www.asemankafinet.ir

۱-۲ تفکر و جستجو برای یافتن راه حل های مناسب

بعد از جمع آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات و کمک از سایر عوامل مدرسه راه حل های زیر پیشنهاد شد :

۱. دادن مسئولیت در کلاس و انجام فعالیت کلاسی.

۲. شناسایی توانایی ها و استعدادهای وی و تلاش در جهت رشد و شکوفایی آنها .
۳. تشویق دانش آموز به خاطر کوچکترین موفقیت های او .
۴. عدم مقایسه با دیگر دانش آموزان .
۵. صحبت با اولیا .

۲-۲ دلایل انتخاب راه حل :

۱. از دلایل انتخاب راه حل اول یعنی دادن مسئولیت در کلاس و انجام فعالیت کلاس این بود که حضور موثر آرین را در کلاس ها افزایش داده و از رخوت و بی حالی دائمی وی جلوگیری نماییم . همچنین ترس ناشی از پذیرش مسئولیت را در روی از میں ببریم . این راه حل می تواند حس اعتماد به نفس و فعالیت و تلاش وی را افزایش داده و حضور وی را به عنوان دانش آموزی با انرژی کار آمد و موثر نشان دهد .
۲. باشناسایی استعداد ها و توانایی ها می توان جهت شکوفایی و رشد آنها و نیز بالندگی بیش از پیش آرین برنامه ریزی نمود . توانایی هایی که در پس مشکلات روحی و جسمی وی پنهان شده اند و عدم بروز آنها بر دامنه مشکلات می افزاید . عدم رسیدگی به آنها آینده وی را تاریک و نامشخص می نماید . حضور وی در جامعه باید همراه با شکوفایی تمام استعدادهای بالقوه ای باشد که خداوند در وجود وی قرار داده است و قسمتی از این وظیفه در سال تحصیلی حاضر بر عهده بنده قرار داده شده است .
۳. عامل تشویق در صورتی که به موقع و درقبال فعالیتی هرچند کوچک باشد اثر مطلوب خود را خواهد گذاشت . در مورد خاصی همچون آرین که تاکنون گوشه گیر و کم رو بوده وسعي می کرده ارتباط خود را بادیگران به حداقل برساند . مشاهده فعالیت وروبه رشد بودن ، تغییری مثبت می باشد که بایستی به شیوه های درست تقویت گردد . در مواقعي که کمکی به کلاس یا معلم می کند تشکر از او در حضور دیگران و نیز تشویق به موقع وی اثر ماندگاری بر وی گذاشته و افزایش رفتارهای خوب او را باعث می شود .

۴. هر فرد توانایی ها ، روحیات و اخلاق خاص خودش را دارد. مقایسه کردن در صورتی که در کارهای مثبت باشد اثر آن نیز تقویت کننده رفتار خواهد بود . اما در مورد آرین با توجه به شرایط وی مقایسه نمودن مخصوصاً در انجام تکالیف نباید صورت بگیرد زیرا باعث دلسردی وی خواهد شد و همان اقدامات مثبت اندک را نیز انجام نخواهد داد . بلکه صرفاً بایستی با گذشته خودش مقایسه انجام گیرد تا خودش نیز در جریان پیشرفت و روند رو به رشدش قرار گیرد .

۵. مطمئناً پدر دانش آموزان به دلیل زندگی مستمر و در کنار هم بودن دائمی از بدو تولد ، بیشتر باشراحت جسمانی و روحی و روانی آنها آشنا هست مخصوصا در مورد ارین که مادر خود را برای طلاق در کنار خود نمی بیند . در نتیجه ارتباط همیشگی با اولیا مخصوصاً والدین آرینکه از مشکلات گفته شده رنج می برد می تواند از بسیاری از رفتارهای وی رمز گشایی نماید . لذا به عنوان یک راهکار تلاش نمودیم تا ارتباط خودمان را با پدر آرین بیشتر نمائیم .

۶. با توجه به پیگیری مستمر شرایط آرین توسط پدر وی بر آن شدیم تا بیش از پیش در جریان شرایط زندگی خانوادگی آنها و نحوه ای بر خورد پدر با آرین قرار بگیرم . در این بین متوجه شدیم که پدر وی تمام مسئولیت ها را بر عهده مادر بزرگ آرین قرارداده است . با توجه به اینکه آرین تنها فرزند و نوه خانواده می باشد ، مادر بزرگش تمام وقت خود را جهت بهبود شرایط وی اختصاص داده است . با صحبت های فراوان از پدر و مادر بزرگش خواستیم سعی کند وابستگی شدید آرین به خودشان را با راهکارهای مناسب کاهش دهد

۳-۲-۳ اجرای راه حل ها با ذکر جزئیات

۱. با توجه به اینکه آرین از جمع فراری بود و سعی می کرد در بیشتر اوقات تنها باشد بر آن شدیم تا کاری کنیم که حضورش در کلاس مشخص تر و ارتباطات وی با دیگر دانش آموزان بیشتر از پیش باشد. لذا با دادن مسئولیت های متعدد در کلاس که جمع آوری تکالیف بچه ها و پاک کردن تابلو، بردن برگه حضور و غیاب به دفتر آموزشگاه از جمله ای این موارد بود در این راستا کوشیدیم . برای دادن مسئولیت در کلاس و انجام فعالیت کلاسی با عنایت به اینکه آرین به تنها بی از عهده مسئولیت هایش بر نمی آمد لذا یکی دیگر از

دانش آموزان را نیز به عنوان همراه و همیار وی برگزیدم و خودمان نیز به طور نامحسوسی آنها را زیر نظر گرفتیم . همیشه سعی می کردیم تا طریقه صحیح و به موقع انجام دادن کارها را برایش شرح دهیم. در بسیاری از موارد خودمان کاری را انجام می دادیم و سپس از او می خواستیم تا مثل ما کارش را انجام دهد .

۲. بامشاهده فعالیت های وی پی بردیم که آرین می تواند به خوبی و زیبایی سخن بگوید و آداب اجتماعی را رعایت نماید. لذا سعی نمودیم در درس هایی همانند جمله نویسی، هدیه ها یا علوم که می بایست به سوالات شفاهی پاسخ گوید وی را نیز در پرسش و پاسخ ها شرکت دهیم و تلاش کردیم تا آنجا که وقت اجازه می داد برای رسیدن به پاسخی صحیح از طرف او منتظر بمانیم . در حین تلاش های آرین در کلاس متوجه شدیم وی می تواند خواسته های خود را به خوبی بیان کند و ارتباط مناسبی با دانش آموزان و نیز با همکاران دیگر برقرار نماید . او می تواند به خوبی صحبت کند در نتیجه سعی نمودم در موقعی که کاری با عوامل دفتری آموزشگاه یا دیگر همکاران داشتم آرین را مامور انجام این کارنماییم .

۳. بعد از انجام هر عمل مناسب و جمعی که قبلاً از آرین ندیده بودیم و نیز با اقدامات مثبتی که او در کلاس و ایفا ی وظایف محوله انجام می داد به تشویق وی در حضور دیگر دانش آموزان می پرداختیم که این تشویق ها شامل دادن کارت امتیازی – دست زدن کلاس برای وی، اهداء جایزه – انتخاب وی به عنوان نماینده کلاس بود .

۴. معمولاً سعی ما بر این است که هیچ کدام از دانش آموزان را با هم مقایسه نماییم لذا در فعالیتهای کلاسی و انجام تکالیف مورد نظر آرین را فقط و فقط با خودش مقایسه می کردیم و پس از مشاهده پیشرفت حتی اندک وی ، آن را با تکالیف قبلی خودش مقایسه و به خاطر پیشرفت وی او را تشویق می کنیم . هرگاه کارمثبتی را انجام میداد یا تکالیف خود را به خوبی انجام می داد یا بر عکس از عهده وظایفش بر نمی آمد او را با هیچ کسی مقایسه نمی کردیم بلکه او را در هر مورد تنها با خودش مقایسه می کردیم و مدام به او گوشزد می کردیم که تو نسبت به قبل پیشرفت کرده ای یا در صورت کم کاری به او می گفتم که مثلاً تو روز گذشته این کار را به خوبی انجام دادی ولی الان دقت نکردم .

۵. با توجه به پیگیری شرایط آرین در ملاقات های فراونی که با پدرش و مادربزگش داشتیم از آنها خواستیم تا کمتر به مدرسه بیاید تا وابستگی شدید آرین به پدر و مادربزرگ به هم کمرنگ تر شود . زیرا احساس می کردیم این وابستگی از بروز استعدادهای او جلوگیری می کند و بر دامنه مشکلاتش می افزاید .

www.asemankafinet.ir

فصل سوم : ارزیابی و نتیجه گیری

www.asemankafinet.ir

۱-۳-۱ ارزیابی بعد از اجرا (نقاط قوت)

با اجرای راه حل های ارائه شده نتایج زیر به صورت مشخص مشاهده گردید .

۱. پس از پذیرفتن مسئولیت های گوناگونی که بر عهده آرین گذاشتیم مشاهده کردم که به مرور زمان اعت�اد به نفس وی بیشتر شد . از انجام فعالیتهای گروهی لذت می برد و سعی می کرد تا آنجا که می تواند خود را در جمع قراردهد و شرایط جمع را بپذیرد . ترس او از اینکه نتواند کارش را به درستی انجام دهد کاهش چشمگیری پیدا کرده بود و جرأت و پشتکارش بسیار بالارفته بود .

۲. اندک اندک استعدادها و توانایی های آرین شروع به شکوفا شدن نمود. تکالیف خود را شخصاً انجام می داد . در درس املاء پیشرفت قابل ملاحظه ای داشت و تمرینات ریاضی را خودش انجام می داد . در درس بنویسیم قادر به بیان خاطرات ، مشاهدات و داشته های خودش بود . زیبا سخن می گفت و به این طریق جلب توجه می نمود .

۳. پس از هر موفقیتی که تشویق می شد سعی در تکرار فعالیتهايی می نمود که او را به نتایج مناسب و دلخواهش می رساند . همواره در مسیری حرکت می کرد که بتواند از امتیازات بیشتر و بهتری برخوردار گردد . احساس خوشایندی که از تشویق در جمع نصیب او می شد فعالیتهايش را دوچندان می کرد و او را از حالت سکون زیاد به فعالیت و امی داشت .

۴. از اینکه با دانش آموزان دیگر مقایسه نمی شد و هر فعالیت و پیروزی یا شکست او فقط و فقط با خودش مقایسه می شد و دیگر سرکوفت دانش آموزان زرنگ کلاس روحش را آزرده نمی کرد به او احساس خوشایندی می داد که این مسئله در تغییر رفتار او قابل مشاهده بود . همیشه سعی می کرد تکالیفش را به موقع انجام دهد و دقت می نمود تا جواب درستی برای هر پرسش بیابد .

۵. با کاهش حضور پدر و مادربزرگ آرین در مدرسه، وی سعی کرد با مشکلاتی که در حیاط یا در کلاس با آنها روبرو می شود شخصاً برخورد و مقابله نماید و تلاش می نمود کارهایی را که هر روز پدر و مادربزرگش برایش انجام می داد را خودش انجام دهد . کم کم یادگرفت راه حل های مختلفی را برای رسیدن به نتیجه دلخواه خودش در هر کاری امتحان نماید وقتی از زیر سایه همیشگی مادرش بیرون آمد بر انجام کارهای خود مسلط ترشد و روحیه جمعی وی افزایش چشمگیری یافت .

۳-۲ بررسی میزان اعتبار راه حل های انجام شده

برای اعتبارسنجی از تاثیر اقدامات انجام شده از مدیر مدرسه خواستیم تا وضعیت دانش آموز را بررسی نماید و وی از اعتماد به نفس دانش آموز در سرکلاس ها بسیار ابراز رضایت نمود.

در صحبتی که با پدر و مادر بزرگ دانش آموز داشتیم ، آنها نیز بیان داشتند که وضعیت فرزندشان در منزل نیز بسیار بهبود یا فته و بیشتر کارها خود را به راحت و با اعتماد به نفس بالا انجام می دهد و در مهمانی ها شرکت فعال دارد .

۳-۳ تقاطع ضعف :

مشکلات طلاق یک مشکل جدی و ضربه روحیه شدیدی بر دانش آموز وارد کرده بود که بسختی می توان در مدت کوتاه آن ها را حل کرد .

۳-۴ نتیجه گیری:

باتوجه به مطالب فوق و مشاهده مستمر و مداوم رفتار آرین در کلاس و با عنایت به جمیع راه حل ها و روش های تربیتی که در جریان افزایش حس اعتماد به نفس در وی مورد استفاده قرار گرفته است نتایج بسیار قابل تاملی را برای ما در پی داشته است که با تغییراتی بسیار اندک می تواند مورد استفاده دیگر همکاران محترم در موارد مشابه قرار گیرد . بزرگترین حسی که در جریان رشد و بالندگی هر انسانی می تواند اورا هر روز به سوی پیشرفت و تکامل سوق دهد حس اعتماد به نفس است.پرورش این حس بایستی از دوران طفولیت و با کوشش و تلاش والدین در کودکان ایجاد گردد تا با ورود به مدرسه حداقلی از این حس در دانش آموزان موجود باشد. آنگاه در محیط مدرسه است که بایستی اولیای مدرسه از جمله معلمان در تقویت این حس بکوشند و فرزندانی قوى و شاداب و پر انرژي برای آینده کشورمان تربیت نمایند. البته بایستی شرایط هر فرد به تنها يی نیز مورد بررسی قرار گیرد . ويژگیهای جسمانی و روانی هر فرد با فرد دیگری قطعاً متفاوت خواهد بود. محیطی که افراد مختلف در آن پرورش می یابند، جو حاکم بر خانواده، وضعیت مالی آنها و نیز طبقه اجتماعی افراد تفاوت هایی را بین آنها ایجاد خواهد کرد که ناخود آگاه بر میزان حس اعتماد به نفس افراد اثر گذار خواهد بود. هر چه فاکتورهای مورد اشاره فوق ، شرایط طبیعی تری داشته باشد می توان امیدوار بود که این حس قوى تر باشد و حتی در صورت ضعف اعتماد به نفس، شرایط برای تقویت آن مهیا

تر است. افراد با بهره‌ی هوشی متفاوت، درجه‌ی اعتماد به نفس متفاوتی خواهند داشت. آرینبا هوش بهر مرزی با شرایطی که برایش آماده گردید و با تلاش و همت خانواده اش توانست به اعتماد به نفس مطلوب نزدیک شود در نتیجه می‌توان با اندکی از خود گذشتگی، پشتکار، همت و نوآوری و بسیج امکانات موجود در این مسیر موفق بود. آرین و آرین های بی شماری که به علت مشکلات فراوان از درس و مدرسه فراری می‌شوند آینده ای نامعلوم را در پیش خواهند داشت و ما به عنوان پرچمداران پرورش آینده سازان در عدم موفقیت و پیشرفت این چنین دانش آموزانی سهم فراوانی بر عهده داریم. با همه این اوصاف و با توجه به تجربه ای که اینجا نب در برخورد با مساله آرین کسب نمودم، مطمئنم در پرورش حس اعتماد به نفس همه افراد می‌توان به آنها کمک کردو آنها را در مسیری مثبت و قابل قبول قرار داد. به شرطی که از سرزنش کردن مقایسه کردن با دیگران و برخوردنی که باعث دلسردی و دلزدگی اواز حضور در محیط کلاس و مدرسه گردد جدا" خوداری شود. بدان امید که آینده ای روشن و درخشان را برای مملکت بزرگ خویش رقم بزنیم و آن را به دست افرادی لایق و توانمند که خود پرورده ایم بسپاریم.

پیشنهادات

یکی از دلایل عمدۀ بسیاری از اختلالات رفتاری و شخصیتی در کودکان و نوجوانان، ضعف در اعتماد به نفس و احساس خودارزشمندی (عزت نفس) است، بنابر این امروزه در اصلاح و درمان بسیاری از این اختلالات، پرورش و تقویت احساس عزت نفس و اعتماد به نفس و مهارت‌های فردی و اجتماعی آنان، نقش بسزایی ایفا می‌کند. از این رو با توجه به اهمیت عزت نفس در رشد شخصیت و سلامت روانی کودکان و نوجوانان، در جهت تقویت و افزایش آن، موارد زیر به والدین و دست اندکاران تعلیم و تربیت توصیه می‌شود:

- ۱- روحیه دینی و ایمان مذهبی را در کودکان و نوجوانان تقویت کنید.
- ۲- سعی کنید در برخورد با کودکان و نوجوانان، توانمندی‌های آنها را مورد نظر قرار دهید، نه ناتوانی‌ها را.
- ۳- زمینه کسب تجربه‌های خوشایند از فعالیت‌های مستقل و آزاد را برای آنها فراهم کنید.
- ۴- تجربه‌های موفقیت آمیز آنان را افزایش دهید.
- ۵- قدرت تحمل کودکان و نوجوانان را برای مواجه شدن با ناکامی‌های احتمالی افزایش دهید.
- ۶- رفتار مصمم و مطمئن و در عین حال مطلوب کودکان و نوجوانان را تقویت کنید.
- ۷- کودکان و نوجوانان را در کنترل احساسات و عواطف خود یاری دهید.
- ۸- مهارت‌های اجتماعی کودکان و نوجوانان کمرو و فاقد اعتماد به نفس را افزایش دهید.
- ۹- آنان را با الگوهای رفتاری مطلوب آشنا کنید.
- ۱۰- از انجام هر گونه رفتار تنبیه‌ی و تحریرآمیز درباره‌ی دانش آموزان خودداری کنید.
- ۱۱- از مقایسه کردن دانش آموزان بپرهیزید و تفاوت‌های فردی را مورد نظر قرار دهید.

- ۱۲- در برخورد با کودکان و نوجوانان، ملایم و منطقی باشید.
- ۱۳- اجازه ابراز وجود را به دانش آموزان خویش بدهید و به نظریات آنها احترام بگذارید.
- ۱۴- نظریات خویش را به دانش آموزان تحمیل نکنید و آنها را به صورت ساده و عینی، قابل لمس و درک برای آنان توضیح دهید.
- ۱۵- به دانش آموزان در حد توانایی هایش مسئولیت بدهید.
- ۱۶- در انجام کارهای روزانه، آنها را هدایت، ارشاد و تشویق کنید.
- ۱۷- به آنها در حد لزوم اجازه فعالیت و بازی دهید.
- ۱۸- در برخورد با آنان حالت پذیرندگی، و نه طردکنندگی داشته باشید.
- ۱۹- از وابسته کردن بیش از حد دانش آموزان به خودتان بپرهیزید.
- ۲۰- آنها را هیچ گاه با موضوعات خرافی نترسانید.
- ۲۱- بین دانش آموزان تبعیض قائل نشوید و با آنانظ یکسان رفتار کنید.
- ۲۲- هر چه که آنها می خواهند به راحتی و سریع در اختیار شان نگذارید، به او فرصت دهید تا ارزش به دست آوردن و لذت استحقاق داشتن را درک کند.
- ۲۳- نسبت به احساسات و عواطف کودکان یا نوجوانان خود، بی تفاوت نباشید، آنها را به گرمی بپذیرید و تا حد امکان آنها را یاری کنید.
- ۲۴- با آنها همانند دوستان صمیمی رفتار کنید.
- ۲۵- توجه داشته باشید که مشاجرات لفظی در خانه (میان پدر و مادر) در روحیه یا رفتار کودک یا نوجوان منعکس می شود.

- ۲۶- به سرگرمی‌ها و تفریحات مناسب در زندگی کودکان اهمیت دهید و نسبت به آنها بی تفاوت نباشید.
- ۲۷- محبت شما نسبت به فرزندتان به صورت تظاهرات سطحی ابراز نشود. خالص ترین و سالم ترین محبت در تلاشی که به طور روزمره برای اعطای اعتماد به نفس و استقلال به فرزندتان به عمل می آورید، جلوه گر می شود.
- ۲۸- در محبت کردن به کودکان، راه افراط یا تفریط را در پیش نگیرید، محبت متوسط توأم با صمیمیّت، اثر فراوانتری دارد.
- ۲۹- به فرزندتان احساسی بدھید که بداند دوست داشتنی و قابل احترام است، اما هرگز با او نوزادوار رفتار نکنید.
- ۳۰- توقعات کودکان را در حد معقول و درست برآورده سازید.
- ۳۱- هیچ گاه آنها را با القاب نامناسب صدا نزنید و از مسخره کردن آنها به طور جدی بپرهیزید.
- ۳۲- در پرورش استعدادهای بالقوه دانش آموزان جدیّت به خرج دهید.
- ۳۳- در شرایط آموزشی، بر فعالیت دانش آموزان در یادگیری تأکید شود نه بر پیشرفت آنان، زیرا تأکید بر فعالیت یادگیری، به جای تأکید بر درستی و نادرستی پاسخ، برانگیزندگی کوشش‌های دانش آموزان است.
- ۳۴- رقابت میان دانش آموزان برای کسب نمره کاهش یابد. تحقیقات نشان داده است، در موقعیّت‌های آموزشی که میان دانش آموزان رقابت وجود دارد، حتی دانش آموزانی که عزّت نفس بالایی دارند، با شکست روبه رو می شوند و به دنبال آن انتقاد از خود در آنها افزایش می یابد.
- ۳۵- برای آن که کودکی با عزّت نفس بالا پرورش دهیم، باید خود دارای عزّت نفس شایان توجّهی باشیم.

فهرست منابع

- ۱- شارتیه ، ژان ، «عدم اعتماد به نفس و راه های درمان آن » ، ناشر : مترجم ، ۱۳۷۳ .
- ۲- قائمی ، علی ، «خانواده و نابسامانی های روانی» ، انتشارات امیری ، ۱۳۷۴ .
- ۳- شفیع آبادی ، عبدالله ، «راهنمایی و مشاوره کودک» ، انتشارات تهران ، ۱۳۷۲ .
- ۴- احمد وند ، محمدعلی ، «روانشناسی بازی» انتشارات پیام نور، ۱۳۷۲ .
- ۵- حسین فرداد ، محمد ، «مشاوره با کودکان» انتشارات سپند هنر ، تهران ۱۳۷۹ .
- ۶- خاکیه ، پرویز ، «روانشناسی کودک» انتشارات آشنا ، تبریز ۱۳۷۲ .
- ۷- احمد وند ، محمدعلی ، مهجور ، سیامک ، «آشنایی بافعالیت های اجتماعی» انتشارات پیام نور ۱۳۸۰ .
- ۸- «ماه نامه رشد آموزش ابتدایی» شماره ۴۱ ، انتشارات کمک آموزشی ، ۱۳۸۰ .
- ۹- «ماه نامه رشد آموزشی در رشد تکنولوژی» شماره ۱۲۷ ، انتشارات دفتر کمک آموزشی ۱۳۷۹ .
- ۱۰- «نشریه ماهانه پیوند» شماره ۲۵۵ ، انتشارات دانشگاه تهران ۱۳۷۹ .

ضمایم و پیوست ها :

عکس های دانش آموز در حین اجرای راه حل ها :

www.asemankafinet.ir